

## VEGIR OG SKIPULAG

### Leiðbeiningar vegagerðarinnar fyrir sveitarfélög og skipulagshöfunda

Smári Johnsen, skipulagsfræðingur SFFÍ

#### Markmið og framkvæmd

Árið 2007 fékkst styrkur frá Rannsóknarráði Vegagerðarinnar til að vinna leiðbeiningarrit Vegagerðarinnar fyrir sveitarfélög og skipulagshöfunda. Verkefnið var unnið af VSÓ Ráðgjöf í samvinnu við Vegagerðina. Að verkefninu komu Smári Johnsen, skipulagsfræðingur SFFÍ, hjá VSÓ Ráðgjöf, Erna Bára Hreinsdóttir og Matthildur B. Stefánsdóttir hjá Vegagerðinni. Drög að leiðbeiningarriti fóru til yfirlestrar hjá Skipulagsstofnun, sérfræðingum VSÓ Ráðgjafar og fjölmörgum aðilum innan Vegagerðarinnar.

Leiðbeiningarnar taka á samspili skipulags og samgöngumannvirkja á forræði Vegagerðarinnar. Safnað var saman stoðgögnum s.s. lögum, reglugerðum og ýmsum vinnuleiðbeiningum sem nauðsynlegt er að hafa til hliðsjónar í skipulagsvinnu. Meginatriði sem huga þarf að samkvæmt lögum og reglugerðum eru dregin fram og flokkuð m.t.t. skipulagsstiganna þriggja. Fjallað er um gildi og nauðsyn samráðs, eðlilega málsmeðferð, hlutverk og ábyrgð sveitarfélaga og Vegagerðarinnar í svokölluðu fyrirmyndarvinnulagi.

#### Leiðbeiningarritið

Í skipulagsvinnu þarf oft að taka tillit til samgöngumannvirkja á ábyrgð Vegagerðarinnar sem liggja um eða við skipulagssvæðið. Gera þarf ráð fyrir nægilegu rými svo samgöngumannvirki uppfylli kröfur um ásættanlegt þjónustustig, hljóðvist, sýnileika og umferðaröryggi.

Með leiðbeiningarriti fyrir skipulagshöfunda leggur Vegagerðin sitt af mörkum til að stuðla að skilvirku samráðsferli. Einnig er með því leitast við að lágmarka óvissu um ábyrgð og skyldur aðila. Skipulagshöfundar geta þar með undirbúið mál sitt, Vegagerðin veit að hverju hún gengur og getur gert athugasemdir og sett fram óskir um útfærslur byggðar á skýrum grunni.

#### Stoðgögn skipulagsvinnu

Safnað hefur verið saman lögum og reglum sem snúa að málsmeðferð og hönnun umferðarmannvirkja ásamt leiðbeiningum sem skipulagshöfundar þurfa að notast við í skipulagsvinnu sinni. Í listanum sem tekinn er saman er, auk heitis viðkomandi gagns og tilvísun (vefslóð), gerð stuttlega grein fyrir efni/innihaldi og gildi þess.

#### Skipulagsstigin þrjú

Kröfur sem gerðar eru til skipulagshöfunda eru nokkuð mismunandi eftir umfangi og eðli skipulagsáætlunar sem er í vinnslu. Gerður er greinarmunur á svæðisskipulagi, aðalskipulagi og deiliskipulagi og skal nákvæmni og efnisleg umfjöllun taka mið af eðli viðkomandi skipulagsstigs.

Í svæðisskipulagsvinnu er fyrst og fremst um heildræna stefnumörkun milli tveggja eða fleiri sveitarfélaga að ræða. Hér er því fjallað um grunnbyggingu samgöngukerfa og fyrst og fremst horft til þess hvernig svæði tengjast hvert öðru og kerfinu í heild.

Í aðalskipulagi er sett fram stefna sveitarfélags í skipulagsmálum til a.m.k. 12 ára. Fjallað er um tengingar vega á forræði Vegagerðarinnar og samspil vegflokka sem saman mynda samgöngukerfi sveitarfélagsins. Sett er fram stefna um landþörf stærri samgöngumannvirkja, s.s. mislægra

# VSÓ RÁÐGJÖF

gatnamóta og þarf landnotkun að taka mið af því. Hér getur einnig reynt á stærðir eins og fjarlægð milli vegamóta og mögulega hávaðamengun.

Samkvæmt kafla 5.4 í skipulagsreglugerð fela skipulagsskilmálar deiliskipulags í sér bindandi útfærslu stefnu og ákvæða aðalskipulags fyrir viðkomandi skipulagssvæði. Það er því mikilvægt að útfærslur sem snúa að vegum á forræði Vegagerðarinnar uppfylli vegalög og reglugerðir sem á þeim eru byggðar. Þar getur verið um að ræða veghelgunarsvæði, fjarlægð mannvirkja frá vegum, vegalengd milli tenginga og ýmis atriði er tengjast öryggi og þjónustustigi vega á forræði Vegagerðarinnar.

## Samráð og hagsmunaaðilar

Í upphafi skipulagsvinnu er mikilvægt er að skilgreina hvernig samráði skuli háttáð. Í því felst m.a. að skilgreina hagsmunaaðila, hver ábyrgð þeirra er, hvernig tímarammi samráðs er í samhengi við skipulagsferlið, að hvaða kröfum þarf að gæta í hinum ýmsu lögum og reglugerðum, og hver eðlileg málsmeðferð er. Samráð stuðlar að skýrari samskiptum og betri ábyrgðarvitund hagsmunaaðila, gagnsærra ferli og getur komið í veg fyrir óvissu og misskilning.

Sveitarfélög bera ábyrgð á skipulagi og Vegagerðin er veghaldari þjóðvega, þessir aðilar leika því lykilhlutverk í samráði um útfærslu vega á forræði Vegagerðarinnar í nýjum og breyttum skipulagsáætlunum.

## Fyrirmyndarvinnulag við samráð

Í leiðbeiningunum er fjallað um í skrefum hvernig rétt er að standa að samráði gagnvart Vegagerðinni þegar skipulag er í mótun, jafnt m.t.t. hins lögbundna skipulagsferlis og æskilegs vinnulags. Hér er um að ræða nokkurskonar fyrirmyndarvinnulag. Í fyrirmyndarvinnulagi felst fyrst og fremst að samráð við Vegagerðina fari alltaf fram fyrir atbeina viðkomandi sveitarfélags og að það eigi sér stað tímanlega í skipulagsvinnunni.